

Василь УКРАЇНЕЦЬ

здобувач освітньої програми

«Публічне управління та адміністрування», ЗУНУ

(науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри менеджменту,

публічного правління та персоналу ЗУНУ Олег ІВАЩУК)

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Міграційна політика є невід'ємним елементом системи публічного управління, спрямованим на регулювання переміщення населення через державні кордони, а також на забезпечення прав і свобод мігрантів. У загальному розумінні вона становить сукупність принципів, норм і заходів, за допомогою яких здійснюється вплив на масштаби, напрями та наслідки міграційних процесів. Станом на середину 2024 р. кількість міжнародних мігрантів у світі оцінюється у 304 021 813 осіб (рис.1) [1].

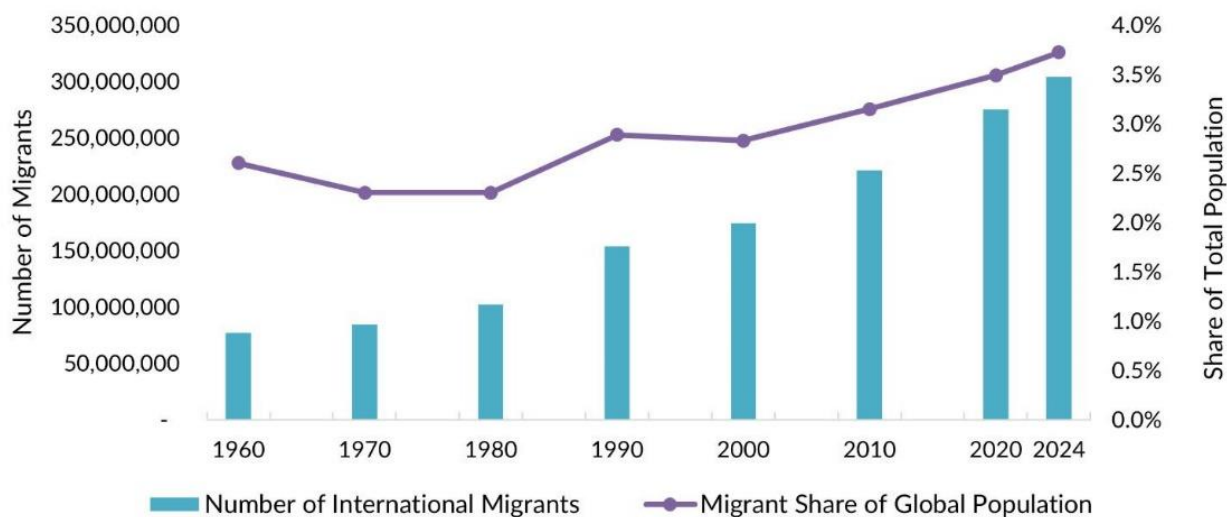

Рис. 1. Динаміка міжнародних мігрантів у світі [1]

Це найвищий показник за всю історію спостережень і становить близько 3,7 % від загальної чисельності населення світу. Обсяги міжнародної міграції демонструють довгострокову тенденцію до зростання. Кількість мігрантів у 2024 році майже подвоїлася порівняно з 1990 роком, коли вона становила 153,9 млн,

і збільшилася майже вчетверо відносно 1960 року, коли налічувалося 77,1 млн осіб. Частка мігрантів у світовому населенні також поступово зростає: від 2,6 % у 1960 році до 3,5 % у 2020-му та 3,7 % у 2024-му. Варто зазначити, що зростає кількість внутрішніх мігрантів, які з різних причин змінюють місце проживання.

Цілковито очевидно, що при такому зростанні мігрантів зростає навантаження на національні економіки, що потребує формування гнучкої міграційної політики та ефективного інституційного регулювання. Аналіз відповідності національних міграційних політик вимогам Міжнародної організації міграції [2] відображає суттєву географічну нерівномірність. Найбільш помітною тенденцією є переважання країн, що частково відповідають критеріям: вони охоплюють значну частину Африки, Азії та Латинської Америки. Це свідчить про наявність сформованих міграційних інститутів, але водночас про їхню недостатню інтегрованість або ефективність.

У 2021 році міграційна політика України загалом відповідала ключовим критеріям МОМ. Це означає, що країна мала сформовану нормативно-правову базу та інституційні механізми управління міграцією, які узгоджуються з міжнародними стандартами. Разом із тим статус «відповідає критеріям» передбачає, що система ще може потребувати подальшого вдосконалення – зокрема у сферах інтеграції мігрантів, захисту прав трудових мігрантів чи розвитку міграційних даних. Проте повномасштабне вторгнення в Україну у 2022 р. загострило питання міграції населення, в тому числі, й іноземців, які залишили країну, українців, які виїхали за кордон, та внутрішньо переміщених осіб. Безперечно, це створило й значне навантаження на органи публічного управління на місцевому рівні. За даними Київської школи економіки «населення України на початку 2025 року оцінюється приблизно в 37,9 млн осіб. Це включає 10,3 млн

пенсіонерів, 3,4 млн осіб з інвалідністю, понад 4,6 млн внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та близько 1,4 млн ветеранів» [3].

У 2024 р. Міжнародна організація міграції провела комплексне дослідження реалізації міграційної політики на локальному рівні в Україні [4], за результатами якого було визнано, що Україна доклала значних зусиль, щоб вирішити проблеми внутрішньо переміщених осіб. Окрім того, було обґрунтовано, що «місцеві органи влади можуть ще більше посилити управління міграцією, створивши консультативні органи з представниками громад мігрантів. Такий підхід підвищить інклюзивність та дозволить мігрантам безпосередньо сприяти розробці та впровадженню політики. Уроки успішного створення рад ВПО можуть бути орієнтиром для цих зусиль, сприяючи співпраці між державними установами, громадянським суспільством та представниками мігрантів» [4].

Інституційне забезпечення міграційної політики в Україні поєднує як державний рівень, так і рівень областей. Тому цілком слушно зазначають науковці, що «види, напрями, масштаб потоків сучасної міграції є наслідками економічних трансформацій, котрі у свою чергу обумовлені як глобалізаційними, так і регіоналізаційними процесами. Міграція впливає на розвиток традиційних територіальних суспільних систем» [5]. Державна міграційна служба України (ДМСУ) має центральний апарат і розгалужену мережу територіальних органів. ДМСУ реалізує державну політику у сферах міграції (імміграції та еміграції), у тому числі протидії нелегальній міграції, громадянства, а також у справах біженців і інших категорій мігрантів, визначених законодавством. Саме такий інституційний статус визначено Положенням про ДМС України, затвердженим постановою КМУ від 20.08.2014 № 360 (чинна редакція від 08.05.2025) [6].

В умовах війни міграційна система України демонструє високу адаптивність. Хоча кількість тимчасових мігрантів скоротилася, стабільне зростання групи постійних мігрантів і збільшення обсягів

міжнародного захисту підтверджують збереження базової функціональності державних міграційних механізмів. У цьому контексті постійно вдосконалюється організаційна структура та функціональне призначення міграційної служби та її територіальних підрозділів.

Список використаних джерел:

1. Top Statistics on Global Migration and Migrants. 2025. URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/top-statistics-global-migration-migrants>
2. Migration. URL: <https://ourworldindata.org/migration>
3. Ukraine Human Capital Chartbook: як людський капітал визначає сценарії розвитку України. KSE. 2025. 14 Травня. URL: <https://kse.ua/about-the-school/news/ukraine-human-capital-chartbook-how-human-capital-defines-ukraine-s-development-scenarios>
4. Local Migration Governance in Ukraine: Well developed Areas and Opportunities for Development. IOM. URL: <https://publications.iom.int/books/local-migration-governance-ukraine-well-developed-areas-and-opportunities-development>
5. Садова У. Я., Князєв С. І., Андрусишин Н. І. Територіальна міграційна система України як чинник розвитку економіки, держави і суспільства. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2013. Вип. 3. С. 3-12.
6. Постанова КМУ від 20.08.2014 № 360 «Про затвердження Положення про ДМС України» (ред. від 08.05.2025; із змінами № 299 від 15.03.2024, № 518 від 06.05.2025). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-%D0%BF/#Text>.